

Art i realitat

DOMÈNEC FITA

Tot el procés de *transformació evolutiva artística* de la persona, des que és un infant fins que es fa gran, és un constant canvi de confiança, valentia, sorpresa i decisió; es comença pels primers gargots, que passen per l'etapa de la seguretat, el cansament i la crisi, per adquirir un nou enfocament i tornar a repetir el cicle, ara sumant-hi l'experiència. I altra volta néixer, plenitud i decadència. I tot això que sembla un joc al principi, posa a prova les facultats de captar i plasmar les vivències, estats i motivacions que es van desenvolupant en cada individu al llarg d'una evolució de tota la vida, donant el seu retrat interior. Aquest gràfic que podríem traçar per a la vida d'un artista corre paral·lel a una trajectòria més gran que engloba els grans estils històrics que, al llarg del temps, van reduint la seva durada. Podem veure així com dels 3.000 anys de l'estil egipci s'arriba als 20 que va durar l'estil impressionista. I cada vegada és més accelerat el procés de canvi i l'exigència creativa.

Per aquest motiu és necessària una pedagogia que entengui i prevegi aquesta precipitació i cal augmentar el creixement de les possibilitats de cada individu cara al seu posicionament en el futur.

No hem d'oblidar que l'obra té necessitat de ser donada a conèixer, primer en el medi familiar i després en la relació social i escolar de l'infant. Això pot començar a partir dels dos anys, passant per les etapes pre-esquemàtiques i d'esquematisme, pel començament del realisme i pel raonament fins arribar a la crisi de la realitat als 12-14 anys. I aquesta necessitat de *comunicació artística* per part de la persona que s'hi dedica i hi està dotada, durarà tota la vida.

Un aspecte a considerar: en la majoria dels éssers domina un *sentit visual òptic*. Un 25 %, però, està caracteritzat per un *sentit visual hàptic*, subjectiu, que els porta a valorar més les sensacions del tacte i els aspectes motrius del plaer de deixar un rastre. Hi ha un tercer grup que es mou entre tots dos. I finalment podríem mencionar l'expressió «naïf», que s'ha de considerar un camp diferent del que aquí es pretén tractar. Un infant no té barreres i no necessita plantejament ni una formació especialitzada per expressar el seu món. Per aquest motiu, un pla d'ensenyament de les arts ha d'entendre i replantejar el ventall de totes les possibilitats, objectives i subjectives, de cada persona.

Mai no serà el mateix una pedagogia de *tipologia normal, escolar* (en la qual es donen els coneixements necessaris perquè se'n faci una memorització i una reflexió), que una *formació artística*, de la qual cada individu pugui treure i donar de si els seus propis valors d'aquest pou infinit que és l'home, sempre que hi posi interès i voluntat de millorar, enriquir i enriquir-se i expressar la seva creativitat.

S'ha de tenir present que la comunicació és primordial com a element per anar desenvolupant la pròpia obra, per anar-se exigint i per reforçar la voluntat, el pensament i la decisió de plasmar i controlar els fets que conflueixen en cada realització. I en tot això es produeix aquest creixement global i continuat, en entrar en contacte amb l'òrbita social i passar a formar-ne part transcendent cada cop nivells més grans: familiar, escolar, local, regional, nacional, internacional... S'ha d'entendre que tot és complex, que cal conèixer les estructures que incideixen en l'àmbit de l'art, com són el pensament, l'economia, etc.

A aquest món artístic s'hi han d'aplicar els mitjans necessaris per introduir-lo, a través de galeries, marxants, gestors... i fer-lo atraient i apte per a la comunicació en els diferents camps, fins en els d'alt nivell de creació cultural.

És possible que l'alumne vulgui només el coneixement i l'aprenentatge de l'art pel que té d'autocomplaença, o d'autorealització i interiorització, però és possible també que en no voler entrar en aquella roda financera, perdi la intensitat que requereix cada obra perquè en ella hi faltaria una part inherent.

Hem d'assenyalar que l'art pot estar present en moltes parcelles de la vida: en la il·lustració, el disseny en diversos aspectes, la integració en l'arquitectura, el volum, els murals, els colors, l'encàrrec, els concursos, les exposicions, etc. Per moure's en totes elles es necessita una formació adequada a les característiques artístiques, interdisciplinàries, conceptuals, visuals i tècniques.

Val la pena fer una anàlisi de la tipologia de tres artistes pròxims a

nosaltres: Picasso, Miró i Dalí. Per una banda responen respectivament als caràcters que abans hem esmentat sobre la visió: la més objectiva estaria representada per Picasso, l'hàptica subjectiva a Miró, i Dalí es trobaria entre els dos grups. Però també tenen una característica a ressaltar. Com en la majoria dels artistes, en el seu període d'aprenentatge artístic va ser molt important la tasca d'autorealització en la seva pròpia circumstància, en el seu medi, a nivell personal. Van elaborar, experimentar i dubtar de les seves solucions plàstiques, però paral·lelament les van fer extensives a grups afins per arribar a penetrar en les capes socials. S'ha de tenir un sentit d'entrega a una professió, no conformar-se a ser un afeccionat o un diletant de l'art. Les característiques són diverses i cadascú fa opcions segons les seves possibilitats. *Estudi d'Art* estimula perquè cadascú tregui el màxim de si mateix en el camp on pugui estar. Fer penya sembla interessant al principi, per sentir-se dins una dinàmica de grup i, poc a poc, anar-se'n emancipant.

La tendència a mitificar els altres i a infravalorar-se és un factor perjudicial a l'hora d'actuar en el món de l'art. És millor, per sentir-se normal i poder donar el màxim, analitzar realitats. Els valors artístics històrics o establerts, per més importants que hagin estat o encara siguin, no poden afegir res més a l'obra ja feta, mentre que l'educand té un potencial enorme i desconegut de capacitats que cal despertar i estimular. Com més aviat comenci a actuar públicament com a artista en el seu entorn, molt millor, perquè creiem que l'aprenentatge i el fet de mostrar-se han d'anar junts. Aprendre a assumir tot el que això comporta —esforç, disgustos, alegries...— és la constant d'una formació llarga, i cal que aquests sentiments es vagin fent normals en la vida de l'aprenent, tant si es tracta d'una obra d'encàrrec com d'un concurs, d'una exposició col·lectiva o personal. A *Estudi d'Art* han estat diverses les persones que hi han portat les seves obres buscant assessorament, plantejant els seus problemes i enfocaments. Això ha estat motiu d'interessants comentaris amb la participació de tothom. Tant si s'ha tractat d'un logotip com d'un vitrall, una escultura, una pintura, etc. És una manera de fer entrar en contacte art i realitat, de saber presentar l'obra acompanyant-la d'una memòria, pressupost, catalogació, difusió, venda, etc.

És comprensible que la influència de l'obra realitzada s'origini encara que s'estigui previngut; és molt difícil tenir tanta confiança en un mateix. En la majoria dels casos la seguretat ens ve donada perquè el que fem s'assembla a quelcom ja creat, i és complex entendre una altra cosa, com fer plantejaments nous, acceptant que d'un mateix poden sortir moltes coses que s'han d'anar perfilant fins que prenguin una forma definitiva. És difícil crear un hàbit receptiu al propi sentiment i pensament

creatius i saber-lo elaborar i portar-lo a cap confiant que, posant-hi els mitjans i la dedicació necessàries, les obres donen bon resultat, immediatament o a la llarga.

En el temps de formació és fàcil caure en una evolució ràpida, cosa que fa que es cremin les etapes i que les obres fetes perdin interès per al propi artista. Generalment, el que s'ha fet en la joventut són treballs que guarden aspectes útils per al futur. Per aquest motiu és necessari vetllar, fer un seguiment de les obres, no perdre-les o treure'n una fitxa el més completa possible.

No es pot deslligar la formació artística de la realitat en què vivim. Hi hem de fer referència constantment, tant a la política com a l'economia o a un fet puntual. És un principi de motivació, i per això haurem de comprendre els mitjans competitiu, el màrqueting i tot el conjunt d'aspectes que poden formar el cicle complet de l'obra feta, el conjunt de totes aquestes relacions. La sensibilitat de l'artista té tendència a rebutjar aquesta realitat. Li agrada més pensar en la seva torre d'ivori, però és necessari que entri en la realitat i que compregui l'exemple de molts artistes de fama reconeguda, que essent joves, ja participaren en concursos, exposicions i fins i tot tingueren marxants o una galeria d'art que acollí la seva obra, o acceptaren ja algun encàrrec.

Aquesta exigència del compromís obliga i fa avançar, fa situar en la realitat social. Per aquest motiu *Estudi d'Art* incita a reflexionar i a actuar sobre aquest fet. Pretén que els artistes siguin fins i tot creatius en tota acció complementària per donar a conèixer la pròpia obra. No han d'esperar que els hi resolguin les coses, han de voler viure i experimentar el conjunt d'aspectes que fan créixer i madurar la persona. Segur que trobaran per a cada categoria i nivell el lloc adequat, i això els farà més actius i motivats per donar en tots sentits. Evitar el xoc que representa entrar en aquest món quan hom creu que encara no s'ha acabat el temps d'aprenentatge és un error, perquè no s'ha d'oblidar que la formació no s'acaba mai: s'aprèn al llarg de tota la vida.

És també important per a la formació de l'alumne posar-lo en contacte tant amb les tècniques convencionals com amb les més noves dels vídeos, els ordinadors i els mitjans de reproducció més avançats. Tot el que sigui possible per ampliar i crear noves expressions i sistemes alternatius. El camp es va fent cada vegada més gran, i *Estudi d'Art* voldria no tenir limitacions per abarcar-ho tot.

VISIÓ CULTURAL I VISIÓ FÍSICA

Encara que existeixi pluralitat de sistemes de comunicació de la imatge visual, hi ha dues maneres —díficils de destriar una de l'altra— que evidencien clarament que una ve més reforçada per les imatges que la cultura ens va subministrant psicològicament i semiòtica, generant-ne altres fins a fer-se un feix que per si sol pot tenir vida plena i infinita. És com un enriquiment col·lectiu del qual tots en rebem imatges sobretot planes, de dues dimensions, que ens arriben per la conducta del viure, les publicacions, el cinema, la televisió, etc.

L'altra visió és la que cal educar per fer-la sensible a totes les coses que la realitat viscuda ens mostra. Aquesta respon d'una manera encara més individualitzada que l'altra, perquè ens ve donada per la pròpia sensibilitat i concepte de la visió i dels sentits que la potencien i s'interrelacionen i es complementen.

Per entendre'ns les podríem anomenar una *cultural* (suma històrica) i l'altra *física* (sensible, real). Jo vaig tenir tota la sensació plena d'aquesta última educació visual quan, després d'una llarga educació acadèmica, anat pel món m'adonava de coses que em feia gràcia observar —com poden ser el bellugueig de la gent i les seves remors, diferents tant en el carrer com en el metro, comportaments que es demostren diferents a Sevilla, Madrid, Barcelona, París, per dir-ne unes quantes i que la llum, l'ambient i característiques de llocs, paisatges, nord, centre i sud, les barques, el mar..., són diferents—.

Mentre una visió de la imatge pertany al món més del comú *cultural*, l'altra, la de la percepció *física*, és més individual, i sens dubte que aquesta s'ha de captar en les tres dimensions (o més de tres); per tant ens cal més confiança i valentia per fer-la real perquè ens és més personal i exigeix els propis plantejaments per portar a cap l'obra que pot produir aquestes motivacions.

Fins ara podem dir que la visió de les formes culturals és la que ens ha proporcionat millors resultats. Primer a nivell dels grans estils transcendentals omplint un llarg temps de la nostra història. En començar el segle XX s'han prodigat els ismes i els grups, i cada vegada és el propi artista qui va oferint les peculiars i variades aportacions per sumar a aquest conjunt i en contemplar-les ja reals, ens donen confiança i seguretat per ser una realitat traduïda, tangible, mentre que al propi entorn la nostra realitat *física* és una exigència més confusa per l'elaboració i transformació d'una sensació inèdita i personal, nascuda de les pròpies vivències, que s'ha de fer i donar a la cultura.

Opino que aquest enfocament parcial de la *cultura visual* ens con-

dueix a adquirir-ne els coneixements i perfeccionar-los al màxim, però oblidem que tot el que pot sortir de l'ésser humà ens és comunicable per més inversemblant que se'ns presenti. Això ens motiva a ésser valents i fer actuar la nostra persona irracional, subconscient i racional com ja n'hem conegut exemples històricament. Per aquest fet és important ampliar al màxim el camp que pot conduir-nos a expressions nascudes del propi espai tridimensional i de la particular experiència. Resumint diria que tot el que pot sorgir de l'individu val més que la visió de la imatge cultural-erudita, que només ens condueix per una seguretat vulgar, encara que sigui d'una èlite.

Desè aniversari d'Estudi d'Art. Girona